

Ochonczenko Helena Ph.D.
Uniwersytet Zielonogórski

Conditions of occupational passivity of the disabled

The article concerns a main field of activity, without which it is difficult to imagine man's life. In economic sense it concerns exclusively a man, because he is only the subject of work¹. Afterthought on the work², let us indicate varied approach to assessment of the work. This approach depends on the tradition, the norms, experiences and ambition, which shaped the consciousness of individual groups and social classes. We can definitively claim, despite various assessment of the work, that men, who are out of work, belong to a group, which is threatened with social exclusion. The work is "...the man's good, good of his society. Thanks to the work "...man transforms nature, adapts nature to his needs, but also he realizes as a man and also he becomes the man in some way"³. The pope John Paul II said also, that if only non-disabled people could take up a job, it would be thing extremely unworthy of a man and it would deny common humanity, because it would be the most dangerous form of discrimination against weak and ill people on the part of strong and healthy people. For the disabled the work has therefore a huge meaning and a huge value –it is the basic level of social and occupational integration. Unfortunately, this value does not reflect in their occupational activity. From different sources⁴ comes, that despite favourable legislation, many noble initiatives and programmes, unemployment among the disabled grows up in global scale, and their occupational activity is disconcertingly low.

¹ Zob. np. Przedpełski M., *Rola pracy w rozwoju społeczno-gospodarczym*. W: *Ekonomika pracy*, Warszawa – Poznań 1981.

² Lapiś B., *U źródeł polskich refleksji nad pracą*, Warszawa 1984, s.157.

³ Jan Paweł II, *Laborem exercens – encyklika o pracy ludzkiej z okazji 90-lecia wydania encykliki „Rerum novarum”*, Watykan-Poznań 1981, rozdz. 9, s. 2.

⁴ Zob. m.in.: Giermanowska E.(red.), *Młodzi niepełnosprawni – aktywizacja zawodowa i nietypowe formy zatrudnienia*, Warszawa 2007; Ochonczenko H., Paszkowicz A. (red.), *Potrzeby osób niepełnosprawnych w warunkach globalnych przemian społeczno-gospodarczych*, tom II, (w szczególności – część I i II), Kraków 2006; *Aktywność ekonomiczna ludności Polski II kwartał 2006*, GUS, Warszawa 2006; Gałęziak J, *Sprawni w pracy. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w politykach Unii Europejskiej i wybranych państw członkowskich*, Warszawa 2004; Sikorska J. (red.), *Spoleczne problemy osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2002; Ciecierska D., *PFRON – szansa dla niepełnosprawnych*, Rynek Pracy 1997, nr 7.

The disabled remain mainly outside the labour market⁵. The rate of occupational activity of this group is 21.5%, and the employment rate is 18.1%⁶. It means that about 80% of the disabled in productive age don't work and don't look for the work. In the countries of the European Union a situation in this range is considerably better - the rate of occupational activity of the disabled averages out at 40-50%⁷.

There are a lot of reasons of objective and subjective nature, which influence on situation of the disabled in the labour market. These reasons stick both in surroundings, as in the disabled. It was interesting to try to find an answer on a following question : which factors determine occupational passivity of the disabled?

Identification of causes of occupational passivity of the disabled

It's not possible to point out causes of occupational passivity of the disabled. They seem to be very varied, to have different sources and are exceptionally difficult to identify and systematize. They are different perceived by the disabled and by other subjects – people and institutions. However, there is a need to find an answer on the following question : what character have barriers making impossible or making difficult to take up the job by the disabled?

Seems, the most generally, that these barriers can be identified as derivatives or connected with individual features of the disabled, as well as derivative of external surroundings.

We can't miss a connection between individual features of disabled person with a handicap of this person. Individual features strengthen or neutralize results of handicap. There is essential division of the barriers, what depends on age, condition of health, education, professional preparation, kind of handicap, family situation, material situation, physical and intellectual efficiency.

⁵ Autorka niniejszego artykułu używając pojęcia „rynek pracy” utożsamia je zarówno z **otwartym** rynkiem pracy, w swoim założeniu dostępnym dla wszystkich zainteresowanych, jak i **chronionym** (zamkniętym) rynkiem pracy, dostosowanym do psychofizycznych możliwości i ograniczonej wydajności osób niepełnosprawnych (za: Majewski T., *Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, Warszawa 1995, s. 113)

⁶ *Aktywność ekonomiczna ludności Polski II kwartał 2006*, GUS, Warszawa 2006. W badaniach realizowanych przez GUS współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (osoby pracujące i bezrobotne) w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy. Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy.

⁷ Gałęziak J., *Sprawni w pracy. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w politykach Unii Europejskiej i wybranych państw członkowskich*, Warszawa 2004, s. 8.

Among factors, which have external character, we can indicate : the social policy, the condition and efficiency of functioning the following systems: retirement, medicated, social and professional rehabilitation. It is also possible to identify barriers, which are the derivative of residence, the legal controls, attitudes of surroundings, accessibility to open and special education and social care.

A. Barczyński⁸ notices rightly (2007, s.69) that "the fact of employing disabled person has to result from "friendly" coincidence of conditions, decision of the employer as well as the decision of disabled person".

The causes of occupational passivity of the disabled can be divided into four areas:

- causes resulting from attitude of disabled person,
- causes resulting from attitude of employer,
- causes resulting from conditions of work environment,
- causes resulting from external surroundings.

Causes, which can be attributed to disabled person, are following: individual personality features (type of personality, temperament, life attitude, strength of spirit, character, belief in own strengths, feeling of own value, placing the feeling of control, feeling of self-effectiveness, intellectual efficiency); location of work in system of values (the work as aim and sense of life, the measure of human nature, possibility of self-realization or inversely: the unpleasant duty, trouble, inconvenience, punishment); the social functioning of disabled person (the perception of own handicap, perception of social attitudes to the disabled, perception of relation of the disabled's nearest (acceptance, rejection, isolation, perception of their expectations of disabled person's work, net of support (using or not);), limitations resulting from handicap (conditions, place, kind and time of work, condition of health, kind and degree of handicap, age); lower productiveness (weak professional preparation, lower efficiency, lower mobility)⁹.

⁸ Barczyński A., Bariery w rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością intelektualną. W: Pietrulewicz B., Paszkowicz A. (red.), Osoby z niepełnosprawnościami na współczesnym rynku pracy. Mobilność pracowników, Zielona Góra 2007.

⁹ Zob.m.in.: Kawczyńska-Butrym Z., Koncepcja niwelowania indywidualnych barier w poszukiwaniu pracy przez osoby niepełnosprawne. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, Nr 3-4/2006, s.199-213.; Gorczycka E., Psychologiczne i społeczne uwarunkowania aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. Nr 1/2005, s.45-50.; Giermanowska E., Młodzi niepełnosprawni – aktywizacja zawodowa i nietypowe formy zatrudnienia, Warszawa 2007.

Barriers in employing the disabled perceived by employers are the following : barriers resulting from character of work (preventing employment and adaptation workplaces to the disabled, for example hard conditions of work, hard physical work, requirement of physical efficiency); architectural barriers; the lack of workplaces adapted to the disabled; financial limits making impossible to adapt workplaces; lack of the disabled with suitable, necessary qualifications; the barrier of unknowledge and stereotypes (fears if the disabled will be good workers, how will they be received by crew); the difficult economic situation of the firm and necessity of reduction in the numbers of people employed; additional obligations resulting from employing the disabled; unknowledge of regulations concern employing the disabled¹⁰.

The causes connected with conditions of work environment are the derivative of necessity to make possible changes and adaptation (these changes are required in technical infrastructure of firm) and the derivative of attitudes of superiors and collaborators to the disabled. Therefore one should indicate here: the assurance of rehabilitation and medical care, the technological changes and the organization of work. Among causes, which are the derivative of attitudes of superiors and collaborators, we can indicate : the prejudices and stereotypes, opinions about low quality of work of the disabled and their privileges, threats connected with the competitiveness of the disabled¹¹.

Among causes of occupational passivity of the disabled connected with external surroundings, can be indicated : the lack of stability of principles, which concern functioning of the system of professional rehabilitation (multiple procedures, diverse sources of financial support); a little or not suitable to needs support from institutions of professional guidance, mediation of work; the lack of suitable law-organizational solutions, which encourage employers to create jobs for the disabled; the conditions of labour market (high level of unemployment, lack of job offers for the disabled); functional barriers (town-planning, in transport, in communication, technical and architectural)¹².

¹⁰ Por.m.in.: Kurzynowski A., Mikulski J., Identyfikacja barier w dostępie osób niepełnosprawnych do zatrudnienia na otwartym rynku pracy, Warszawa 2007, s. 128; Majewski T., Bariery mentalne i emocjonalne w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. Nr 4/2005, s.71-80.

¹¹ Tamże.; Górka E., Lewandowski J., Uwarunkowania środowiskowe organizowania pracy dla osób niepełnosprawnych. W: *Ergonomia niepełnosprawnym – środowisko pracy*, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2000, s. 69.

¹² Zob. m.in.: Barczyński A., Zakłady pracy chronionej w polskim systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Warszawa 2001.; Barczyński A., Propozycja zmian w systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, Nr 1/2005, s.101-116; Kurzynowski A.

Summing-up and final conclusions

Including the disabled in occupational structures is one of the method to "counteract of isolation of adult age"¹³. It is obvious, that kind and degree of handicap limit the possibilities of full part in social life this group of people. However, a lot of people, who struggle with problem of handicap, were pushed down on margin of life and not always "on own wish".

Poland spends on support employing the disabled almost 3 mld zł annually, that is more than other European countries, and despite that only just fifth disabled person (in European countries - every second)¹⁴ finds the work. What's more, there is observed annually a falling employment rate of the disabled in our country. From data of GUS comes, that in 1998 in district labour offices were registered 26,5 thousand of the disabled, and in 2007 already 69,8 thousand of them¹⁵.

In the article it was showed that causes of this situation are very varied. Some of them are the result of external surroundings, the second group of causes is connected with disabled person, who not always is able, but sometimes doesn't want to undertake professional activity. Therefore, there is very important a full, complex rehabilitation of every person - since the moment of detecting a handicap, until to achievement final result of rehabilitation, which is among others taking up a job. Not less important is to promote mechanisms, which equalise opportunities for the disabled in the labour market, understood both as assurance these people possibilities for universal social and professional development, as well as breaking the functional, mental barriers, the stereotypes and prejudices, which make them difficult to come in the labour market.

¹³ Mikulski J., Identyfikacja barier ...; Bariery w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. Nr 4/2005.

¹⁴ Por.: Krause A., *Człowiek niepełnosprawny wobec przeobrażeń społecznych*, Kraków 2005.

¹⁴ Garbat M., Aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych w Unii Europejskiej, *Aktywizacja Zawodowa Osób Niepełnosprawnych*, 2006, nr 1-2, s. 50.

¹⁵ Bezrobocie rejestrowane, GUS, Warszawa 2007, str. 32.

References:

1. Zob. np. Przedpełski M., *Rola pracy w rozwoju społeczno-gospodarczym*. W: *Ekonomika pracy*, Warszawa – Poznań 1981.
2. Lapiś B., *U źródeł polskich refleksji nad pracą*, Warszawa 1984.
3. Jan Paweł II, *Laborem exercens – encyklika o pracy ludzkiej z okazji 90-lecia wydania encykliki „Rerum novarum”*, Watykan-Poznań 1981, rozdz. 9.
4. Zob. m.in.: Giermanowska E.(red.), *Młodzi niepełnosprawni – aktywizacja zawodowa i nietypowe formy zatrudnienia*, Warszawa 2007; Ochonczenko H., Paszkowicz A. (red.), *Potrzeby osób niepełnosprawnych w warunkach globalnych przemian społeczno-gospodarczych*, tom II, (w szczególności – część I i II), Kraków 2006; *Aktywność ekonomiczna ludności Polski II kwartał 2006*, GUS, Warszawa 2006; Gałęziak J., *Sprawni w pracy. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w politykach Unii Europejskiej i wybranych państw członkowskich*, Warszawa 2004; Sikorska J. (red.), *Spoleczne problemy osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2002; Ciecierska D., *PFRON – szansa dla niepełnosprawnych*, Rynek Pracy 1997, nr 7.
5. Autorka niniejszego artykułu używając pojęcia „rynek pracy” utożsamia je zarówno z **otwartym** rynkiem pracy, w swoim założeniu dostępnym dla wszystkich zainteresowanych, jak i **chronionym** (zamkniętym) rynkiem pracy, dostosowanym do psychofizycznych możliwości i ograniczonej wydajności osób niepełnosprawnych (za: Majewski T., *Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, Warszawa 1995).
6. *Aktywność ekonomiczna ludności Polski II kwartał 2006*, GUS, Warszawa 2006. W badaniach realizowanych przez GUS współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (osoby pracujące i bezrobotne) w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy. Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy.
7. Gałęziak J., *Sprawni w pracy. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w politykach Unii Europejskiej i wybranych państw członkowskich*, Warszawa 2004.
8. Barczyński A., Bariery w rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością intelektualną. W: Pietrulewicz B., Paszkowicz A. (red.), *Osoby z niepełnosprawnościami na współczesnym rynku pracy. Mobilność pracowników*, Zielona Góra 2007.
9. Zob.m.in.: Kawczyńska-Butrym Z., *Koncepcja niwelowania indywidualnych barier w poszukiwaniu pracy przez osoby niepełnosprawne. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, Nr 3-4/2006, s.199-213.; Górczycka E., *Psychologiczne i społeczne uwarunkowania aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. Nr 1/2005, s.45-50.; Giermanowska E., *Młodzi niepełnosprawni – aktywizacja zawodowa i nietypowe formy zatrudnienia*, Warszawa 2007.
10. Por.m.in.: Kurzynowski A., Mikulski J., *Identyfikacja barier w dostępie osób niepełnosprawnych do zatrudnienia na otwartym rynku pracy*, Warszawa 2007, s. 128; Majewski T., *Bariery mentalne i emocjonalne w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. Nr 4/2005.
11. Tamże.; Górńska E., Lewandowski J., *Uwarunkowania środowiskowe organizowania pracy dla osób niepełnosprawnych*. W: *Ergonomia niepełnosprawnym – środowisko pracy*, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2000.
12. Zob. m.in.: Barczyński A., *Zakłady pracy chronionej w polskim systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych*. Warszawa 2001.; Barczyński A., *Propozycja zmian w systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*, Nr 1/2005, s.101-116; Kurzynowski A.

13. Mikulski J., Identyfikacja barier ...; Bariery w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. Nr 4/2005.
Por.: Krause A., *Człowiek niepełnosprawny wobec przeobrażeń społecznych*, Kraków 2005.
14. Garbat M., Aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych w Unii Europejskiej, *Aktywizacja Zawodowa Osób Niepełnosprawnych*, 2006.
15. Bezrobocie rejestrowane, GUS, Warszawa 2007.